

Voorsorteren op het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming in de regio Rijnmond

*Bouwstenen voor een effectieve en integrale lokale en (sub) regionale
voorbereiding in het sociaal domein*

**Toekomstscenario
kind- en gezinsbescherming
Rotterdam-Rijnmond**

Regionale Projectgroep Toekomstscenario Kind
en Gezinsbescherming Rotterdam Rijnmond
Maart 2025

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Bouwstenen	5
Bouwsteen Informatie en Commitment	7
Goede voorbeelden uit de regio Rotterdam Rijnmond	10
Bouwsteen Sturing Sociaal Domein Breed	12
Goede voorbeelden uit de regio Rotterdam Rijnmond	14
Bouwsteen Inrichting Integraal en Ontschot.....	15
Goede voorbeelden uit de regio Rotterdam Rijnmond	18
Bouwsteen Weten en kunnen; Lessen uit de Proeftuinen	21
Goede voorbeelden uit de regio Rotterdam Rijnmond	24
Bouwsteen Samen lerend ontwikkelen	26
Goede voorbeelden uit de regio Rotterdam Rijnmond	30
Bijlage 1.....	31

Inleiding

Het is hoog tijd voor een vereenvoudiging van signalering, zorg en ondersteuning bij onveiligheid, geweld en mishandeling. De huidige ketens zijn complex georganiseerd met vele betrokken organisaties. Ook sluiten al deze schakels niet altijd goed op elkaar aan, met als gevolg dat de juiste hulp en bescherming tekort kan schieten. Oftewel, de manier waarop op dit moment de ketens zijn georganiseerd, draagt niet bij aan snelle en passende hulp aan kinderen, gezinnen en huishoudens die te maken hebben met onveiligheid. Voor hen is echt nu verbetering nodig. De urgentie is groot. Deze noodzaak tot verandering is uitgewerkt in het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.

Op landelijk niveau wordt gewerkt aan wet- en regelgeving. Naar verwachting is het wetgevingstraject gereed in 2027 en wordt per 2030 volledige implementatie van het Toekomstscenario verondersteld. Tegelijkertijd kunnen én moeten we als gemeenten, (sub)regio('s) en partners nu samen al stappen zetten. Door bijvoorbeeld de contouren van het Toekomstscenario verder in te kleuren, hierover in gesprek te gaan en waar mogelijk concrete stappen te zetten. Dat kan ook, omdat we in de regio drie succesvolle proeftuinen hebben, waarin werkzame elementen zijn beproefd. De Bouwstenen¹ in deze handreiking bieden houvast en inspiratie voor de voorbereiding op de komst van het Toekomstscenario voor gemeenten in de regio Rotterdam Rijnmond die nog geen proeftuin hebben.

Iedere gemeente² in onze regio heeft haar eigen kleur, identiteit, werkwijze en politieke context. Dat betekent dat er geen uniforme instructie of handreiking te ontwikkelen is voor de voorbereiding op het Toekomstscenario. Sommige gemeenten zijn immers al een heel eind op weg met deze implementatie en hebben veel slagkracht, terwijl andere gemeenten nog aan de start staan. Dat betekent dat iedere gemeente haar eigen behoefte heeft aan informatie, ondersteuning en handvatten. Daarom zijn er bouwstenen ontwikkeld: elke gemeente kan met deze bouwstenen op geleide van de lokale stand van zaken en lokale visie, wensen, mogelijkheden en behoeften toewerken naar de komst van het Toekomstscenario. De vijf bouwstenen beslaan met elkaar alle onderdelen van het voorbereidingsproces, maar zijn ook afzonderlijk en in onderdelen in te zetten door beleidsmedewerkers, projectleiders, bestuurders en managers in het brede sociale domein³. Elke bouwsteen bevat achtergrondinformatie, (wettelijke) context, inhoudelijke vraagstukken, instrumenten en handvatten en goede voorbeelden.

De Bouwstenen hoeven niet in de hier gepresenteerde volgorde doorlopen te worden. Noch is het noodzakelijk om alle achtergrondinformatie te benutten; de informatie is toegevoegd om de context en de verbinding met aanpalende relevante beleidsontwikkeling te illustreren. Gemeenten zijn vrij om in te stappen bij de Bouwsteen waar lokaal urgentie en energie zit. Beginnen bij een bepaalde Bouwsteen kan vervolgens duidelijk maken dat ook op de voorliggende Bouwstenen actie nodig is. Zo ontstaat een beweging op geleide van wat er lokaal en (sub)regionaal speelt. Deze beweging verbinden we met de ervaringen in de Proeftuinen om zo tot effectieve en doelmatige regionale keuzes te komen, die daadwerkelijk bijdragen aan snelle en passende hulp aan kinderen, gezinnen en huishoudens die te maken hebben met onveiligheid.

De opgaven in het brede sociaal domein zijn divers, zowel regionaal als lokaal. Gemeenten zijn hierin in de lead en het vraagt van hen een samenhangende aanpak om alle opgaven, verantwoordelijkheden en taken op een effectieve en efficiënte wijze, in verbinding met elkaar te organiseren en borgen. Daarom leggen we in de bouwstenen de verbinding met de bredere taak die gemeenten hebben als het gaat om veiligheid, maar ook de Hervormingsagenda jeugd, de Leidraad Werken aan Veiligheid, het Richtinggevend Kader, de visie Gefaseerd Werken aan Veiligheid, IZA, GALA en het Advies van de Deskundigencommissie Hervormingsagenda jeugd. Ook leggen we verbinding met samenwerkingspartners die gemeenten nodig hebben om zich goed voor te kunnen breiden op de komst van het Toekomstscenario.

¹ De Bouwstenen en de uitwerking daarvan zijn gebaseerd op de notitie [Implementatie leidraad Werken aan Veiligheid](#).

² Als we 'gemeente' schrijven, bedoelen we daarmee het geheel van bestuurders, beleidsmedewerkers, managers en uitvoerders binnen een gemeente die een rol hebben binnen de werkvelden jeugd, Wmo, veiligheid, gezondheid, inkomen en participatie, en onderwijs.

³ Als er gesproken wordt over het brede sociale domein, wordt bedoeld het veld dat uitvoering geeft aan de Jeugdwet, Participatiewet, Wmo en deels de wet Publieke gezondheid, aangevuld met aspecten die te maken hebben met bestaanszekerheid als schuldhulpverlening en huisvesting.

In samenhang leveren de bouwstenen een bijdrage aan cultuurverandering op alle niveaus. Het Toekomstscenario vraagt een dergelijke cultuurverandering. Het Toekomstscenario nodigt alle partijen in het sociaal domein uit om samen te doen wat nodig is voor huishoudens en gezinnen waarin sprake is van onveiligheid. Samenwerken vanuit gelijkwaardigheid en vertrouwen wordt de norm voor professionals en ervaringsdeskundigen. Vertrouwen op het gezamenlijke oordeel van professionals en ervaringsdeskundigen zou ook de basis moeten zijn voor sturing en verantwoording. Met dit verbredingsplan dragen we bij aan een fundament voor deze ontwikkeling.

Bouwstenen

De bouwstenen zijn bedoeld om gemeenten te ondersteunen bij hun opdrachtgevende rol op het vlak van de aanpak van onveiligheid in relaties (met en zonder kinderen) en ontwikkelingsbedreiging van minderjarigen, met daarbij aandacht voor:

- organiseren van draagvlak bij stakeholders van de lokale teams (in- en extern);
- sturing geven aan de implementatie;
- inrichten van stevige lokale teams op veiligheid, passend binnen de lokale structuur en regionale afspraken;
- organiseren van de benodigde expertise;
- samenwerking met regionale partners.

Er zijn vijf bouwstenen, die zich als volgt tot elkaar verhouden:

Bouwsteen 1 bevat de essentie voor het toewerken naar het Toekomstscenario: de informatie die nodig is voor een goed begrip van het Toekomstscenario, de aanpalende kaders (o.a. de Hervormingsagenda Jeugd) en wat dit van gemeenten vraagt. Die informatie is nodig om met alle betrokken stakeholders te komen tot een gedeeld beeld van en commitment voor het beoogde eindresultaat. Concreet bevat deze bouwsteen:

- een basispresentatie met informatie over het Toekomstscenario en aanpalende ontwikkelingen en eisen die daaruit voortvloeien voor ontwikkeling van 'stevige lokale teams';
- een werkwijze om te komen tot een gedeeld beeld: het ijkpunt in een gemeente, waar men bij de implementatie naartoe werkt. Hierin moet aandacht zijn voor het versterken van lokale teams en het voldoen aan de basisfuncties.

Doel van deze bouwsteen is te komen tot draagvlak bij alle stakeholders.

Bouwsteen 2 richt zich op het strategische niveau waarop bestuurders als eerste aan zet zijn om richting te geven aan de implementatie. Concreet gaat de bouwsteen in op de vragen:

- hoe je sturing op de aanpak van onveiligheid in afhankelijkheidsrelaties en ontwikkelingsbedreiging van minderjarigen integraal vormgeeft in het brede sociale domein;
- waar sta je als gemeente aan de lat en hoe werk je samen met andere gemeenten in de regio en in samenspraak met uitvoerende partners?

Bouwsteen 3 zet de stap van sturing naar inrichting, van strategisch naar tactisch niveau. Deze bouwsteen gaat in op hoe je de visie vertaalt naar concrete uitvoeringskaders:

- de opdracht aan lokale teams op het gebied van veiligheid 0-100 jaar;
- keuzes aangaande de belangrijkste inhoudelijke vraagstukken ten aanzien van het Toekomstscenario en de HAJ;
- de vertaling van opdracht en keuzes naar integrale inrichting en randvoorwaarden voor de uitvoering.

Bouwsteen 4 maakt de slag naar het operationele niveau waarop uitvoerend professionals over kennis en vaardigheden moeten beschikken om effectief uitvoering te geven aan de opdracht.

- Hoe stuur je er als opdrachtgever op dat de benodigde kennis en expertise in de lokale teams aanwezig is?
- Wat kunnen we leren van de proeftuinen in de regio Rotterdam Rijnmond?
- Daarbij sluit deze bouwsteen, nauw aan op het nieuwe handelingskader Toekomstscenario voor de professional dat momenteel wordt ontwikkeld (en waarbij de resultaten en werkzame elementen uit de Rijnmond aansluiten).

Bouwsteen 5 vormt het fundament onder de voorbereiding op het Toekomstscenario. Het is daarom belangrijk het voorbereidingsproces te zien als een traject van lerend ontwikkelen: samen steeds verder ontwikkelen wat werkt. Bouwsteen 5 biedt hier handvatten voor.

Bouwsteen Informatie en Commitment

Informatie en Commitment	
Omschrijving bouwsteen	<p><u>Wat wordt bedoeld met de bouwsteen Informatie & Commitment?</u></p> <p>Er is in Nederland veel in beweging om de aanpak van onveiligheid in afhankelijkheidsrelaties (0-100) en ontwikkelingsbedreiging van minderjarigen (0-18) te verbeteren en lokale teams hiertoe goed in te richten.</p> <p>Gemeenten en partners die bij deze aanpak betrokken zijn, moeten niet alleen rekening houden met wettelijke kaders, maar ook met het coalitieakkoord van B en W, eventuele raadsvoorstellen en veel (landelijke en regionale) beleidsontwikkelingen, waarvan sommige zijn verdeeld over meerdere domeinen en nog sterk aan verandering onderhevig zijn. Zij hebben daarom behoefte aan overzichtelijke en samenhangende informatie, waarbij enerzijds de kaders en beleidsontwikkelingen helder worden uitgelegd en anderzijds de onderlinge relatie tussen verschillende beleidsontwikkelingen en de bijbehorende samenwerkingspartners wordt toegelicht.</p> <p>Heldere informatie helpt om een gedeeld beeld en commitment te krijgen op lokaal en regionaal niveau en is daarnaast ook ondersteunend bij de inrichting van en sturing op de lokale teams.</p> <p><u>Vanuit welk perspectief is de bouwsteen opgesteld?</u></p> <p>Vanuit het perspectief van de gemeente als opdrachtgever.</p> <p><u>Wat betekent de opdrachtgeversrol in dit kader?</u></p> <p>De bouwsteen helpt gemeenten om meer overzicht en inzicht te krijgen in wat hen te doen staat en binnen welke wettelijke en beleidskaders zij moeten handelen. De bouwsteen heeft als doel om een gedeeld beeld en commitment te krijgen, zodat gemeenten vervolgens hun opdrachtgeverschap kunnen vormgeven in samenhangend beleid, sturing op en inrichting van de lokale teams en het brede sociale domein 0-100, van kinderopvang en CJG tot en met ouderenzorg, inzake de aanpak van onveiligheid in afhankelijkheidsrelaties en ontwikkelingsbedreiging van minderjarigen.</p>
Doel en resultaat	<p>Doel van deze Bouwsteen is om bestuurders, managers, beleidsmakers, maar ook de uitvoering goed te informeren over de wettelijke kaders en alle relevante informatie die raakvlakken heeft met (de uitvoering van) het Toekomstscenario. Daarbij wordt inzichtelijk gemaakt welke wettelijke kaders en beleidsdocumenten er zijn en wat de samenhang daartussen is. Hiermee wordt als resultaat beoogd dat iedereen over dezelfde informatie beschikt, dat er een gezamenlijk beeld ontstaat en draagvlak wordt gecreëerd voor de versterking van de lokale teams en het brede sociale domein in lijn met het Toekomstscenario en dat ook duidelijk is welk commitment gevraagd wordt. Ook kan worden aangegeven wat de planning is van verschillende beleidsontwikkelingen en eventueel of er ontwikkelingen zijn die zwaarder wegen dan andere, om gemeenten te ondersteunen bij het stellen van prioriteiten en het nemen van besluiten.</p>
Implementatie-acties	<p>Uit te voeren acties om doel en resultaat van deze bouwsteen te bereiken:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Leg de belangrijkste wettelijke kaders en beleidsontwikkelingen uit aan de gesprekspartners (zoals toegelicht onder 'welke partijen'). • Leg uit hoe de kaders en de diverse beleidsontwikkelingen met elkaar samenhangen. Ga de dialoog aan over de vraag of sommige ontwikkelingen zwaarder wegen dan andere. • Formuleer een einddoel/eindbeeld waar je komende tijd heen 'beweegt' op basis van de doelen/resultaten van de beleidsstukken en (wettelijke) kaders. • Maak een planning waarin staat welke ontwikkelingen wanneer moeten plaatsvinden en hoe gemeenten hierop kunnen aanhaken. • Bepaal wat er minimaal nodig is om te werken aan veiligheid conform het Toekomstscenario en hoe bovengenoemde wettelijke kaders en (beleids)ontwikkelingen daarbij kunnen helpen. • Maak inzichtelijk welke instrumenten hiervoor beschikbaar zijn (zie hieronder). • Bepaal wat er nodig is om bestuurlijk draagvlak en commitment te creëren binnen de gemeente en bij samenwerkingspartners en discussieer over de vraag waarom dat belangrijk is. • Definieer lokaal en regionaal de terminologie van de verschillende documenten. Verstaat iedereen/iedere gemeente hetzelfde onder bepaalde termen? Denk hierbij aan afstemming van verschillende benamingen vanuit de leidraad, hervormingsagenda, Toekomstscenario, lokale en regionale stukken.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> • Powerpoint-presentatie met de belangrijkste informatie helder uitgewerkt, die in onderdelen of in zijn geheel kan worden gebruikt. • Bouwsteen 5, voor manieren waarop je de informatie kunt gebruiken om te komen tot een gedeeld beeld en commitment.
Welke partijen	<p>Gemeenten: bestuurders, managers, beleidsadviseurs en uitvoerders lokale teams</p> <p>Partners in het brede sociaal domein</p> <p>Partners die specialistische hulp verlenen,</p> <p>Partners in het Toekomstscenario: Veilig Thuis (VT), gecertificeerde instellingen (GI's) en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK),</p> <p>Partners in het veiligheidsdomein (Politie, OM, ZVHRR).</p> <p>In bouwsteen 5 staan verschillende vormen beschreven hoe met deze partners tot een goed gesprek te komen betreft opdrachtgever- en opdrachtnemerschap met consensus over de ambities en resultaten.</p>
Bijbehorende documenten	<p>Programmaplan Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming 2023-2026</p> <p>Leidraad Werken aan veiligheid</p> <p>Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028</p> <p>Aanpak Veiligheid Voorop</p> <p>De vijf basisfuncties voor lokale teams</p> <p>Handelingskader voor professionals: Dialoogversie 1 en kerndocument</p> <p>VNG: Richtinggevend kader: toegang, lokale teams en integrale dienstverlening</p> <p>Visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid</p> <p>Regiovisie Huiselijk Geweld en Kindermishandeling Rotterdam Rijnmond 2024-2027</p>

Goede voorbeelden uit de regio Rotterdam Rijnmond

- ✓ Benadruk de verbinding tussen het Toekomstscenario en belangrijke lokale en regionale beleidsopgaven als de Hervormingsagenda Jeugd (o.a. sterke lokale teams), de Regiovisie Samen de cirkel doorbreken (aanpak huiselijk geweld), IZA, GALA, Aanpak personen met verward gedrag, Preventie met Gezag en Integraal Meerjaren Veiligheidsplan (IVP).
- ✓ Betrek en informeer de gemeenteraad; een goed geïnformeerde gemeenteraad die lokale plannen ondersteunt zorgt voor een continu constructief gesprek over de doelen van het toekomstscenario in de eigen gemeente.
- ✓ Voor breed commitment aan de doelen van het Toekomstscenario, kan het helpend zijn om te wijzen op de kostenbesparing op de jeugdhulp die de nieuwe werkwijze met zich mee kan brengen. Een systeemgerichte werkwijze leidt tot effectieve ondersteuning van systemen, waardoor minder jeugdbeschermingsmaatregelen en uithuisplaatsing noodzakelijk zijn. Het rapport Groeipijn van de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd biedt aanknopingspunten voor het voeren van dit gesprek.
In de regio Rotterdam Rijnmond is breed draagvlak voor de conclusies van de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd in het rapport Groeipijn (2025). De Deskundigencommissie stelt dat de Hervormingsagenda Jeugd een noodzakelijke, maar niet voldoende voorwaarde is om te komen tot een goed werkend, beter beheersbaar en financieel houdbaar jeugdstelsel. De commissie noemt verbinden van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming met de stevige lokale teams een noodzakelijke stap om dit doel wel te bereiken. Het Toekomstscenario zet namelijk in op een gezinsbrede aanpak die nodig is om daadwerkelijk tot oplossingen van jeugdproblematiek te komen.
- ✓ Zet in op een brede beweging. Communiceer niet alleen binnen de gemeente, maar betrek ook partners uit de beschermings- en huiselijk geweldketen en daarbuiten. Partners binnen de beschermingsketen, Veilig Thuis, JBRR, William Schrikker Jeugdbescherming en Reclassering en het Leger des Heils alsook de Raad voor de Kinderbescherming zijn goed op de hoogte van doelen en kansen van het Toekomstscenario. Het brede sociaal domein, van onderwijs en kinderopvang tot en met maatschappelijk werk is vaak minder goed op de hoogte, terwijl juist deze partners een belangrijke signalerende rol kunnen spelen als het gaat om onveiligheid. Denk lokaal na hoe en in welke fase deze partijen betrokken worden en voer het gesprek over de vraag wat het Toekomstscenario van hen vraagt op het gebied van werkwijze, formatie en positionering.
- ✓ Organiseer lokale informatie- en inspiratiesessies voor betrokkenen; denk hierbij aan doelgroepen als ambtenaren, wijkteamleiders, (jeugd)zorgaanbieders en veiligheidspartners. De ervaring leert dat het doelen en impact van het toekomstscenario relatief onbekend zijn. Zodra betrokkenen beter bekend zijn met de doelen en uitgangspunten van het toekomstscenario en de kansen die het lokaal kan creëren, neemt het draagvlak toe. Betrek de regionale projectleider bij het voorbereiden van deze sessies. Nodig naast bestuurders ook ervaringsdeskundigen en enkele ervaren professionals uit.
- ✓ Zorg voor een communicatieplan waarin landelijke doelen van het Toekomstscenario gekoppeld worden aan het lokale traject op het gebied van draagvlak, sturing, inrichting, kennis en ontwikkeling. In het communicatieplan maak je de lokale visie en de daaraan gekoppelde concrete activiteiten

duidelijk voor betrokkenen binnen het gemeentelijke domein en de samenwerkingspartners.

- ✓ Helpend is het expliciet maken welke actuele problemen er spelen in de eigen gemeente en waar dat uit blijkt. Is er bijvoorbeeld sprake van een hoog aantal uithuisplaatsingen, een eenzijdige focus op kindgerichte hulp in plaats van een systeemgerichte aanpak, is de huiselijk geweldketen apart georganiseerd van de jeugdketen of zijn er andere knelpunten in de keten? Zijn er bepaalde specifieke doelgroepen die opvallen in de gemeente en wat zijn hun kenmerken? Ga daartoe het gesprek aan met de werkvloer (lokale professionals, procesregisseurs, samenwerkingspartners). Een gezamenlijke gedragen probleemdefinitie leidt tot een gedeeld urgentiebesef. Dit versterkt draagvlak voor verandering. Bepaal op basis van de gezamenlijke probleemdefinitie lokaal specifieke einddoel en formuleer hoe de einddoelen bijdragen aan het oplossen van de geconstateerde actuele problemen.
- ✓ Zet in op een brede maatschappelijke beweging: het Toekomstscenario behelst een cultuuromslag op meerdere gebieden. Deze beweging raakt alle organisaties in het sociaal domein. Kennis van het Toekomstscenario in de bredere beleidscontext is de eerste stap in het proces van cultuurverandering.

Bouwsteen Sturing Sociaal Domein Breed

Sturing	
Omschrijving Bouwsteen	<p><u>Wat wordt bedoeld met de bouwsteen Sturing?</u></p> <p>Op basis van de bestuurlijke keuzes op strategisch niveau kan op tactisch niveau en operationeel niveau invulling gegeven worden aan de voorbereiding op het Toekomstscenario en daarmee aan de inrichting en uitvoering van het lokale team. Het is belangrijk en noodzakelijk om deze keuzes te maken vanuit de context van het brede sociale domein in verbinding met het veiligheidsdomein.</p> <p><u>Wie</u></p> <p>In deze bouwsteen betreft het de gezamenlijke sturing van lokaal bestuur (opdrachtgever) en bestuurders van organisaties die opdrachtnemer zijn. Desgewenst kunnen gemeenten gezamenlijk optrekken in (sub)regionaal verband.</p>
Doel en resultaat	<p>Het doel van de integrale sturing is dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De lokale bestuurlijke samenwerking tussen gemeente en netwerkpartners leidt tot een systeemgerichte integrale voorbereiding op het Toekomstscenario. • De regionale samenwerking tussen gemeenten en netwerkpartners leidt tot een goede afstemming tussen de versterking van lokale teams en de regionale ontwikkelingen. Denk hierbij aan de huidige partners VT, GI's, proeftuinen, etc. • Er intern samenhang en verbinding is tussen de gemeentelijke opgave en besluitvorming rondom zorg en veiligheid in het brede sociale domein. • Het voor alle betrokkenen, van bestuur tot uitvoering, helder is wat hun rol, taak en verantwoordelijkheid hierin is.
Context en samenhang	<p>Context en samenhang</p> <ul style="list-style-type: none"> • De actualiteit in de gemeente en regio rondom de voorbereiding op het Toekomstscenario, Hervormingsagenda jeugd, de Regiovisie Samen de cirkel doorbreken, IZA en GALA. • De huidige inrichting van de lokale teams in de gemeente/regio en de bestaande afspraken met regionale partners, en eventuele voornemens om hierin iets te wijzigen (bijvoorbeeld lopende aanbestedingen). • Bestaand lokaal en regionaal beleid ten aanzien van huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM) en jeugdbescherming. • Lokale inkoop en inkoop specialistische (jeugd)zorg. • Succesfactoren en knelpunten in hoe de lokale teams nu onveiligheid in relaties en ontwikkelingsbedreiging van minderjarigen aanpakken, en hoe zij daarin samenwerken met regionale partners, inclusief reeds op de knelpunten ingezette acties. • De gemeentelijke financiële kaders, zowel nu als verwacht voor de komende jaren. • Coalitieakkoord en lokale afspraken gemeenteraad.
Implementatie-acties	<p><i>Uit te voeren acties om doel en resultaat van deze bouwsteen te bereiken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Voer lokaal een integraal bestuurlijk gesprek binnen de gemeente over het Toekomstscenario, de samenhang met andere lokale opgaven en de impact voor de opdrachtverlening, inrichting en uitvoering van het lokale team en wat er nodig is om dit vorm te geven. Het doel is om op basis van een gedeeld beeld en commitment (Bouwsteen 1) een concrete opdracht voor voorbereiding op het Toekomstscenario te formuleren. Gemeenten die nauw samenwerken in de subregio, kunnen dit vanzelfsprekend ook subregionaal oppakken. • Formuleer, aan de hand van een inhoudelijke visie (lokaal, subregionaal en/of regiovisie) welke opdracht wordt verstrekt aan het lokale team. Doe dit in partnerschap met de directie van het lokale team en spreek af hoe je dit met elkaar monitort en in samenspraak blijft ontwikkelen op basis van een gemeenschappelijk doel en een gedeelde visie. Zorg dat in het integraal bestuurlijk opdrachtgeverschap expliciet

	<p>aandacht is voor samenhang, informeren over en weer en afstemming met management en directie, beleid en uitvoering. Daarbij is van belang om 'van binnen naar buiten' en 'van praktijk naar beleid en weer terug' te werken (zie bouwsteen Lerend ontwikkelen).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informeer de gemeenteraad over doelen, resultaten en impact van het Toekomstscenario in samenhang met de overige opgaven in het brede sociaal domein inclusief Veiligheid. Het doel hiervan is dat de gemeenteraad zodanig op de hoogte is, dat de Raad haar kaderstellende en controlerende rol op juiste wijze kan vervullen. • Denk regionaal en lokaal na over de opdrachtformulering aan aanbieders op het gebied van jeugdzorg en huiselijk geweld. Integraal en systeembreed ondersteunen van gezinnen waar onveiligheid speelt, is de nieuwe norm. Alleen een integrale aanpak leidt tot effectieve ondersteuning en daarmee tot de noodzakelijke kostenreductie. Maak dit inzicht leidend in de opdrachtformulering aan zorgaanbieders.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> • Bouwsteen 1; het creëren van een gedeeld beeld over en commitment voor de lokale en regionale opgaven en hun samenhang; • B&W-scan Huiselijk Geweld en Kindermishandeling Met als doel het krijgen van inzicht in de lokale en regionale kaders en verantwoordelijkheden en bestuurlijke instrumenten • Checklist Sturing. Instrument voor beleidsmedewerkers en bestuurders om lokaal te beoordelen welke acties er nog uitgevoerd moeten worden (Bijlage 1).
Welke partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Wethouders en burgemeesters van gemeenten, beleidsmedewerkers en managers • Subregionale en regionale samenwerkingsverbanden • Bestuurders lokale teams en partners daarin • Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen, Raad voor de Kinderbescherming
Bijbehorende documenten	<ul style="list-style-type: none"> • Opdracht aan lokale teams: Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 en Associatie Wijkteams • Regiovisie Samen de cirkel doorbreken (huiselijk geweld en kindermishandeling) • Visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid • Toezicht Sociaal Domein, Handreiking Regie • B&W-scan Huiselijk Geweld en Kindermishandeling • Integrale sturing op de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling (Geweld Hoort Nergens Thuis) • Handreiking Zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens Publicatie voor Jeugd & Gezin (voordejeugdenhetgezin.nl) • Toezicht Sociaal Domein: Toezichtkader Lokaal netwerk na Veilig Thuis • Voorbeeld integrale governance: Ontwikkeling van een integrale governance Zorg en Veiligheid in Drenthe en de organisatorische inbedding van het Zorg- en Veiligheidshuis Drenthe.

Goede voorbeelden uit de regio Rotterdam Rijnmond

- ✓ Naast het inrichten van gezamenlijke proeftuinen, is in de regio Rotterdam Rijnmond nog geen besluit genomen over de vraag wat gemeenten lokaal inrichten en waar de regio gezamenlijk beslissingen neemt over inrichtingsvraagstukken. Dit geldt bijvoorbeeld voor de wens om regionaal te sturen op gezamenlijke normen voor de inrichting van lokale teams als het gaat om werkwijze, kennis en expertise met betrekking tot veiligheidsvraagstukken. Of om de wens om regionaal te gaan werken volgens één methodiek. Voer op basis van lokale ervaringen (sub)regionaal het gesprek over deze inrichtingsvragen. De regionale projectgroep kan hierin ondersteunend zijn.
- ✓ Stel per gemeente een kernteam samen t.b.v. de implementatie van het Toekomstscenario, maak er een gezamenlijke onderneming van met partners in het brede sociale domein en zorg voor eigenaarschap. Leden van het Kernteam kunnen bijvoorbeeld zijn: beleidsadviseurs Sociaal domein (jeugd, WMO), beleidsadviseur OOV, Manager lokaal team en managers van de GI, VT, Jeugdzorgaanbieders en Psychiatrie. Bepaal wie de coördinatie van het kernteam doet en maak uren vrij voor de leden. Elk kernteam zorgt voor subregionale afstemming en afvaardiging naar de regionale projectgroep. Overweeg om lokaal (of subregionaal) een projectleider aan te stellen voor de ontwikkeling naar het Toekomstscenario. Een lokale projectleider kan ervoor zorgen dat de verschillende ontwikkelingen lokaal verbonden worden, de informatie uit het landelijke proces tijdig beschikbaar komt, aansluiten bij de regionale projectgroep en optreden als vraagbaak.
- ✓ Bepaal welke lokale bestuurder(s) verantwoordelijk is/zijn en ga het gesprek aan over de lokale en regionale ambitie. Laat wethouder(s) stelling nemen voordat je de Raad informeert en betreft. Helpend daarbij: verzamel data over relevante ontwikkelingen en knelpunten in de eigen gemeente (zie Bouwsteen 1).
- ✓ Regioplan heeft in 2023 in alle regiogemeenten de Zelfscan afgenomen. Deze meting kan dienen als nulmeting. Herhaal de zelfscan bijvoorbeeld jaarlijks om de lokale ontwikkeling te monitoren. Ook kan de uitkomst vergeleken worden met gemeenten in de (sub)regio. Bespreek opvallende verschillen met collega's in de regio en leer van elkaars goede voorbeelden. De lokale zelfscans zijn verkrijgbaar bij de regionale projectleider.
- ✓ Ontwikkel vanuit wat we weten dat werkt. De aanpak Intensieve Casusregie leidt tot verbinding tussen de domeinen en goede resultaten voor cliënten. Goeree-Overflakkee heeft deze aanpak effectief geïmplementeerd. Denk eens aan een werkbezoek aan de lokale teams van Goeree-Overflakkee.
- ✓ Ga regionaal en lokaal in gesprek met aanbieders op het gebied van jeugdzorg en huiselijk geweld over de wijze waarop zij zich in hun aanbod richten op effectieve systeemgerichte integrale ondersteuning voor kinderen, gezinnen en huishoudens en welke stappen zij hierin kunnen zetten. Denk hierbij ook aan het plegerperspectief.
- ✓ Bepaal met de betrokken organisaties gezamenlijke waarden van waaruit je de beweging richting het Toekomstscenario wilt maken. Dit om commitment te vergroten, maar elkaar ook aan te spreken wanneer iemand/een organisatie niet handelt volgens de overeengekomen waarden.
- ✓ Durf het bestaansrecht van eigen organisatie los te laten. Dit geeft ruimte om creatiever te denken en oude belemmerende patronen te doorbreken.

Bouwsteen Inrichting Integraal en Ontschot

Inrichting	
Omschrijving bouwsteen	<p><u>Wat wordt bedoeld met inrichting?</u></p> <p>Vertaling van de lokale/regionale visies naar keuzes ten aanzien van de organisatie van de uitvoering. Het gaat over de keuzes die betrekking hebben op het organiseren van expertise, werkprocessen en samenwerking binnen en met lokale teams alsook de inrichting van het gemeentelijke sociaal domein in brede zin gericht op de invoering van het Toekomstscenrio.</p> <p><u>Wat betekent de opdrachtgeversrol in dit kader?</u></p> <p>Gemeenten zijn individueel opdrachtgever van de lokale teams en daarmee ook verantwoordelijk voor een passende inrichting van deze teams. Ook zien zij toe op de (resultaten van de) uitvoering door die teams. In de leidraad Werken aan Veiligheid wordt beschreven wat er minimaal noodzakelijk is voor een effectieve inrichting van de lokale teams als het gaat om veiligheidsvraagstukken. Daarnaast zijn gemeenten opdrachtgever voor het lokale sociaal domein. Gemeenten zijn regionaal verantwoordelijk voor de inkoop van jeugdhulp. Centrumgemeenten zijn verantwoordelijk voor inkoop/subsidie vrouwenopvang met daarbij behorende hulpverlening.</p>
Doel en resultaat	<p>Het doel van de inrichting is dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Binnen de lokale teams de juiste expertise en benodigde capaciteit aanwezig is. • Er sprake is van een aansluiting op en goede samenwerking met andere onderdelen van het gemeentelijk sociaal domein (financiële hulp, nazorg, Wmo-toegang, wonen etc.). • Er sprake is van een naadloze aansluiting op en goede samenwerking met de regionale infrastructuur voor zorg en veiligheid, specifiek VT, GI's, RvdK, ZVH en specialistische hulp (jeugd en volwassenen). <p>Een passende inrichting van de lokale teams in dit kader is noodzakelijk voor het bereiken van het beoogde resultaat: een effectieve aanpak van onveiligheid in afhankelijkheidsrelaties (0-100) en ontwikkelingsbedreiging van minderjarigen (0-18).</p>
Context en samenhang	<ul style="list-style-type: none"> • De actualiteit in de gemeente en regio rondom de voorbereiding op het Toekomstscenario, ook in relatie tot Hervormingsagenda jeugd, Regiovisie Samen de cirkel doorbreken (huiselijk geweld), IZA en GALA. Denk hierbij ook aan ontwikkelingen in het veiligheidsdomein. • De manier waarop lokale teams zijn gevormd (inkoop of gemeentelijk), de samenstelling (integraal of niet) en de mate van doorontwikkeling in de richting van 'sterke lokale teams'. • De huidige inrichting van het brede sociale domein, de lokale teams in de gemeente/(sub)regio en de bestaande afspraken met regionale partners, eventuele voornemens om hierin iets te wijzigen (bijvoorbeeld lopende aanbestedingen). En de mate waarin voldaan wordt aan het Richtinggevend Kader en de acties die daaruit voortvloeien. Maar denk ook aan aflopende en nieuwe aanbestedingen van het lokale team, die veel aandacht en tijd vragen. Het is belangrijk om bij nieuwe aanbestedingen voldoende ruimte te houden voor de ontwikkeling die het Toekomstscenario vraagt, en niet voor meerdere jaren een werkwijze vast te leggen die daar niet aan voldoet.

	<ul style="list-style-type: none"> • Bestaand lokaal en regionaal beleid ten aanzien van HGKM, jeugdbescherming, integraal veiligheidsbeleid, personen met verward gedrag en preventie. Eventueel aansluitend lokale afspraken over lokale samenwerking met GGZ, politie, onderwijs, schulddienstverlening, etc. • De gemeentelijke financiële kaders, zowel nu als verwacht voor de komende jaren.
Implementatie-acties	<p><i>Uit te voeren acties om doel en resultaat van deze bouwsteen te bereiken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zorg voor inzicht in de actuele situatie van lokale teams in relatie tot wat het Toekomstscenario vraagt: bijvoorbeeld door de check op de 5 basisfuncties voor lokale teams en de uitkomst van de zelfscan. • Voer lokaal en regionaal het gesprek over wat een effectieve aanpak op regionaal niveau vraagt van lokale teams en in hoeverre de eigen lokale teams hieraan voldoen. • Formuleer of herformuleer de opdracht aan de lokale teams en stel deze opdracht vast, dit in relatie tot de lokale visie op de inrichting van lokale toegang als geheel (integrale afstemming relevante beleidsdomeinen): richten, inrichten, verrichten (zie ook bouwsteen Sturing). • Maak keuzes aangaande de volgende inhoudelijke vraagstukken: <ul style="list-style-type: none"> - De doelgroep 0-100 vereist samenwerking tussen de domeinen jeugd en volwassenen en impliceert dat niet altijd jeugd betrokken is, maar dat er ook sprake kan zijn van casuïstiek waarbij alleen volwassenen zijn betrokken. In het kader van dit vraagstuk is het belangrijk om na te denken over een inrichting die aansluit op alle vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties binnen de doelgroep 0-100. - De noodzaak om specialismes te beleggen en outreachend handelen mogelijk te maken in relatie tot de brede, laagdrempelige en generalistische insteek van lokale teams: niet alles kan en hoeft bij dezelfde professionals belegd te worden. - Samenwerking tussen het lokale team en andere betrokken partijen, zowel binnen als buiten de gemeente. Waaronder ook het integraal samenwerken over de grenzen van vakgebieden en domeinen heen. • Breng de benodigde randvoorwaarden voor de uitvoering in kaart en realiseer ze. Denk hierbij ook aan het capaciteitsvraagstuk: als de taken van lokale teams veranderen, verandert de formatie mee. • Zet in op ontmoeting en samenwerking tussen professionals uit verschillende domeinen: zorg ervoor dat professionals samenwerken met collega's met verschillende specialisaties, zodat integraliteit en ontschotting op de werkvloer kunnen ontstaan. • Verwoord de opdrachtformulering zodanig dat deze geschikt is voor resultaatgerichte monitoring en verantwoording die verder gaat dan een cijfermatige exercitie. Idealiter wordt gekozen voor een monitoringsinstrument dat professionals niet hindert maar juist helpt bij het uitvoeren van hun werk.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfscan • Verbeterplan aan de hand van de zelfscan • Zelfevaluatietool voor check op basisfuncties lokale team Handreiking zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens • <u>Toezicht Sociaal Domein: Toezichtkader Lokaal netwerk na Veilig Thuis</u>
Welke partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten • Uitvoerders lokale teams (gemeentelijk en/of ingekocht)

	<ul style="list-style-type: none"> • Partners in het brede sociaal domein inclusief Veiligheid • Partners die specialistische hulp verlenen • Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen en Raad voor de Kinderbescherming
Bijbehorende documenten	<ul style="list-style-type: none"> • Opdracht aan lokale teams: Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 en Associatie Wijkteams -> als eenmaal vastgesteld: Richtinggevend kader VNG • Visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid • KPMG rapport Basisfuncties voor lokale teams in kaart en de zelfevaluatietool hiervoor • Toezicht Sociaal Domein, Handreiking Regie • Advies over hoe rekening te houden met de rechtsbescherming van Adviescommissie Van Dooijeweert • Rapport over verbinding met Volwassen-ggz • Convenant Stevige Lokale Teams • Handreiking Casusregie

Goede voorbeelden uit de regio Rotterdam Rijnmond

- ✓ Werken volgens het Toekomstscenario betekent uitbreiding van de taken van lokale teams. Lokale professionals worden verantwoordelijk voor casusregie en het bieden van ondersteuning zo lang als dat nodig is voor stabiele veiligheid en herstel binnen huishoudens. Gemeenten die meedoen aan de proeftuinen geven aan dat prestatieafspraken en opdrachtformulering hierop meestal nog niet zijn aangepast.
- ✓ Consultatie en Advies beter benutten

Meerdere gemeenten kopen consultatie- en adviesuren in bij de gecertificeerde instellingen. Zo zijn jeugdbeschermers beschikbaar voor consultatie en advies binnen de lokale teams in de regio Rotterdam Rijnmond. Het doel van deze regeling is kennis en expertise van de jeugdbescherming delen en waar mogelijk al in een vroeg stadium inzetten, nog voordat de rechter een jeugdbeschermingsmaatregel heeft opgelegd. Zo worden gezinnen eerder en effectiever geholpen en kunnen mogelijk maatregelen voorkomen worden.

Jeugdbeschermers zijn op de gemeentelijke locaties in de regio Rijnmond aanwezig. Ergens daadwerkelijk aanwezig zijn betekent immers vaak sneller schakelen, elkaar laagdrempelig kunnen opzoeken en gemakkelijker van elkaar leren.

De manier waarop consultatie en advies is bedoeld, sluit naadloos aan op de doelstellingen van het Toekomstscenario. Inzet van het toekomstscenario is immers sneller en effectiever passende ondersteuning te bieden, waardoor gedwongen maatregelen voorkomen worden. Zowel gemeenten als de gecertificeerde instellingen geven aan dat de consultatie- en adviesuren nog niet altijd optimaal en effectief worden benut. Toewerken naar effectieve samenwerking tussen het lokale team en de gecertificeerde instellingen kan een grote stap zijn naar betere samenwerking en het doorbreken van het estafette-model.

Hoe kunnen gemeenten en gecertificeerde instellingen dit aanpakken?

Denk aan de volgende concrete kansen:

- Jeugdbeschermers sluiten aan tijdens vaste casuïstiekbespreking waar onveiligheids casuïstiek besproken wordt;
- Jeugdbeschermers hebben vaste overlegmomenten met de aandachtsfunctionarissen HGKM;
- Jeugdbeschermers zijn daadwerkelijk aanwezig in het lokale team tijdens de uren die beschikbaar zijn voor consultatie en advies;
- Wijkteammedewerkers vragen advies over hoe zij om moeten gaan met casuïstiek waarin onveiligheidsvraagstukken spelen;
- Wijkteammedewerkers en jeugdbeschermers voeren samen gesprekken met cliënten en werken samen met cliënten aan een plan van aanpak. Zo kan ieders deskundigheid goed benut worden. Dit gebeurt vanuit het vrijwillig kader. Jeugdbeschermers zijn transparant over hun positie.;
- Jeugdbeschermers organiseren deskundigheidsbevorderingsmomenten voor lokale medewerkers, over onderwerpen waarover regelmatig vragen worden gesteld;
- Jeugdbeschermers coachen wijkteammedewerkers bij veiligheidsvraagstukken.
- Jeugdbeschermers adviseren over het wel of niet melden op het Jeugdbeschermingsplein, het engageren en positioneren of complexe scheidingsproblematiek.

Om de samenwerking tussen wijkteammedewerkers en jeugdbeschermers meer diepgang te geven is een eerste stap dat wijkteamleiders en jeugdbeschermers met elkaar in gesprek gaan om de mogelijkheden om nauwer samen te werken te verkennen.

- ✓ Voor de regio Rotterdam Rijnmond is een praatplaat ontwikkeld waarin gevisualiseerd wordt hoe lokale teams en het Regionale Veiligheidsteam samenwerken, hoe het zit met bevoegdheden en welke goede voorbeelden en uitdagingen er zijn. De kern van de manier van samenwerken is weergegeven in de 'fietstocht van de tandem', waarbij te allen tijde het lokaal team op de fiets zit. De praatplaat helpt bij het houden van focus bij het gezamenlijk verder concretiseren van de 'tegeltjes' uit het AEF-rapport over de inrichting van de Regionale Veiligheidsteams. De praatplaat faciliteert het gesprek over de vraag welke inrichtingskeuzes er lokaal gemaakt moeten worden om goed voorbereid te zijn op het Toekomstscenario. Met dit document wordt de laatste conceptversie van de praatplaat separaat meegestuurd.
- ✓ Maak ontschot werken de norm voor professionals. Zoek aansluiting bij lokale initiatieven op dit gebied, bijvoorbeeld bij collega's die bezig zijn met de doorbraakmethode. Is ontschotting ingewikkeld, zoek dan ondersteuning hierbij (bijvoorbeeld bij het Instituut Publieke Waarden). Ga er niet van uit dat alle professionals de breedte van ontschot en integraal werken overzien en help ze hierbij. Het sociaal domein is breed en omvat het veld dat uitvoering geeft aan de Jeugdwet, Participatiewet, Wmo en deels de Wet publieke gezondheid. In het kader van het Toekomstscenario voegen we daar aspecten die te maken hebben met bestaanszekerheid als schuldhelpverlening en huisvesting aan toe. Ontschot werken betekent ook: heb oog voor verschillende doelgroepen in de gemeente en kijk naar hun specifieke problemen. Voor mensen met een lichtverstandelijke beperking is het nog moeilijker dan voor anderen om hun weg te vinden in het ingewikkelde zorglandschap.
- ✓ Wees alert op de schotten tussen het 18-kader en de volwassenenhulp.
- ✓ Zorg ervoor dat ervaringsdeskundigheid beschikbaar is voor de lokale teams. Overleg met ervaringsdeskundigen helpt professionals om met hun aanpak beter aan te sluiten op de behoeften van huishoudens. Realiseer dat ervaringsdeskundigen een actieve rol kunnen spelen in de ondersteuning van het herstelproces en de ontwikkeling van eigen regie van systemen waar onveiligheid speelt. Ze delen ervaringen en bieden herkenning, erkenning en hoop dat herstel mogelijk is. Dit vergroot de effectiviteit van hulp en ondersteuning.
- ✓ Professionals signaleren dat er in gemeenten procedurele beperkingen zijn die een mens- en systeemgerichte aanpak belemmeren. Spoor deze procedurele belemmeringen op en zorg dat een effectieve integrale aanpak gemakkelijker te realiseren is.
- ✓ Zorg ervoor dat professionals die willen experimenteren zich geruggesteund voelen om te handelen naar hun professionele inzichten. Geef ruimte om buiten de kaders te werken. Het uitgangspunt dat goede ondersteuning voor cliënten centraal staat kan hierbij helpend zijn.
- ✓ Cliënten geven aan dat het helpt als zij een vast aanspreekpersoon hebben gedurende het proces van signalering, hulp en herstel. Maak dit mogelijk.
- ✓ Bij niet-integrale wijkteams: organiseer de dialoog tussen de wijkteamorganisaties zodat er een gezamenlijk beeld en draagvlak ontstaat voor een integrale werkwijze bij casuïstiek die in aanmerking komt voor de route van het toekomstscenario. Pas de opdrachtverlening aan lokale teams hier ook op aan. Gemeenten zonder integrale 0-100 teams hebben hierin een extra uitdaging omdat er niet vanzelfsprekend een integrale blik is bij de professionals op de werkvloer en de interne processen hierop niet altijd zijn afgestemd. Het vraagt meer afstemming over hoe een integrale systeemgerichte werkwijze gezamenlijk uitgevoerd kan worden als er meerdere organisaties betrokken zijn.

- ✓ Verbind de domeinen jeugdhulp, bescherming en onderwijs. De gemeenten Voorne aan Zee zet haar recente afwegingskader Onderwijs-Jeugdhulp in om doelstellingen die raken aan het Toekomstscenario te realiseren.
- ✓ Bekijk en bespreek de positionering van het huidige jeugdbeschermingsplein en eventueel lokaal team huiselijk geweld, alsook de lokale escalatieroute (bij bestuurlijke betrokkenheid). Beoordeel gemeentelijk en/of (sub) regionaal of en zo ja hoe het Jeugdbeschermingsplein een zinvolle plaats heeft in de beschermings- en huiselijk geweld-keten bezoen vanuit het perspectief van het Toekomstscenario. Betrek hierbij de partners binnen het Toekomstscenario: Raad voor de Kinderbescherming, de Gecertificeerde Instellingen en Veilig Thuis.
- ✓ Heb tevens oog voor positionering, rollen en taken van de huidige aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en de gedragswetenschappers binnen lokale teams; zij krijgen een belangrijkere rol in het toekomstscenario. Bespreek deze nieuwe rol en bepaal samen wat ervoor nodig is om deze rol goed te kunnen invullen.
- ✓ Regievoering is belangrijk binnen het toekomstscenario. In de proeftuinen wordt regievoering en het samenspel hierbij tussen lokale teams en partnerorganisaties beproefd en onderzocht. In de regio Rotterdam Rijnmond is handreiking Casusregie ontwikkeld en vastgesteld. Doel van deze handreiking is professionals handvatten te geven voor het invullen van passende hulp. Met deze handreiking lukt het professionals beter om ingezette hulp passend in te zetten, maar vooral ook passend te houden, gekoppeld aan de (veranderende) hulpvraag van gezinnen of huishoudens. Niet alle lokale teams in de regio werken al volgens dit model. Daarnaast doet de regionale projectgroep onderzoek naar regie en is een Regiekaart in ontwikkeling. Doel van deze kaart is het gesprek over regie tussen cliënten, ervaringsdeskundigen en professionals op gang brengen. Denk na over deskundigheidsbevordering op het gebied van casusregie. Afhankelijk van de huidige inrichting van de lokale teams, kan voorbereiding op het Toekomstscenario een uitbreiding van taken betekenen op het gebied van regievoering en analyse. Wees hierop voorbereid en stel waar nodig het formatieplan bij.
- ✓ Stel als gemeente de vraag: hoe is onze keten op het gebied van veiligheid en bescherming ingericht? De projectgroep Toekomstscenario probeert de lokale en regionale ketens in beeld te brengen. Dit is een zeer complexe opgave. Lokale en regionale sturing op de inrichting van de keten, juist ook vanuit de doelstelling te komen tot meer eenvoud, is wenselijk.
- ✓ In de regio Rotterdam Rijnmond is in de proeftuinen goede ervaring opgedaan met het preventief beschikbaar stellen van deskundigheid op het gebied van Jeugdreclassering. Bespreek lokaal en (sub)regionaal de gewenste positionering van deze expertise.

Bouwsteen Weten en kunnen; Lessen uit de Proeftuinen

Weten en kunnen	
Omschrijving bouwsteen	<p><u>Wat wordt bedoeld met weten en kunnen?</u></p> <p>Professionals die werken aan veiligheid en het wegnemen van ontwikkelingsbedreigingen moeten beschikken over specifieke kennis en vaardigheden om hun taken goed uit te kunnen voeren. Vanuit het Toekomstscenario wordt erkend dat juist het handelen van de professional essentieel is om daadwerkelijk veiligheid te kunnen bereiken als er sprake is van onveiligheid in afhankelijkheidsrelaties (0-100) en/of ontwikkelingsbedreiging voor minderjarigen (0-18). De mate van vakkennis, de grondhouding en de vaardigheden van de professionals (inclusief het methodisch kunnen werken en het voeren van casusregie) bepalen gezamenlijk het vakmanschap van de professional, met andere woorden: wat de professional moet weten en kunnen.</p> <p><u>Vanuit welk perspectief is de bouwsteen opgesteld?</u></p> <p>De bouwsteen is opgesteld vanuit het perspectief van de gemeente en de (sub)regio. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het maken van afspraken over wat ze verwachten van de professionals in de lokale teams en de wijze waarop ze de lokale teams faciliteren in het blijven leren en ontwikkelen van de professional. Daarnaast kunnen gemeenten lokaal en (sub)regionaal het gesprek voeren met overige partners in het sociaal domein over nieuwe vormen van professionaliteit die het Toekomstscenario vraagt. De leidraad Werken aan Veiligheid biedt inzicht in de kennis en vaardigheden die hiertoe minimaal van professionals mogen worden verwacht.</p> <p><u>Wat betekent de opdrachtgeversrol in dit kader?</u></p> <p>De opdrachtgever dient aan te geven wat de minimale eisen zijn aan het lokale team betreffende weten en kunnen. Om aan deze minimale eisen te kunnen voldoen, dienen de gemeenten de lokale teams voldoende te faciliteren, zodat de lokale teams (financiële) mogelijkheden hebben om hieraan te voldoen.</p>
Doel en resultaat	<p>Het doel van weten en kunnen is dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er consensus en draagvlak is over wat minimaal de basis is wat professionals die werkzaam zijn in het lokale team moeten weten en kunnen om te werken aan veiligheid en waarom dit de minimale basis is. • Duidelijk is hoe gemeenten lokale teams hierin kunnen faciliteren vanuit hun opdrachtgevende c.q. subsidieverstrekken rol. • Er duidelijkheid is over de wijze waarop het lokale team gaat voldoen en/of zorgt dat het blijft voldoen aan de minimale basis. • (Sub)regionaal draagvlak voor de ontwikkeling van nieuwe vormen van professionaliteit in het brede sociale domein.
Context en samenhang	<ul style="list-style-type: none"> • Professionals moeten werken volgens de meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling. Die bepaalt wat professionals moeten weten en kunnen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de meldcode. • Naast dat wat gemeenten van de professionals verwachten, hebben de professionals zich ook te verhouden tot wat zij moeten weten en kunnen

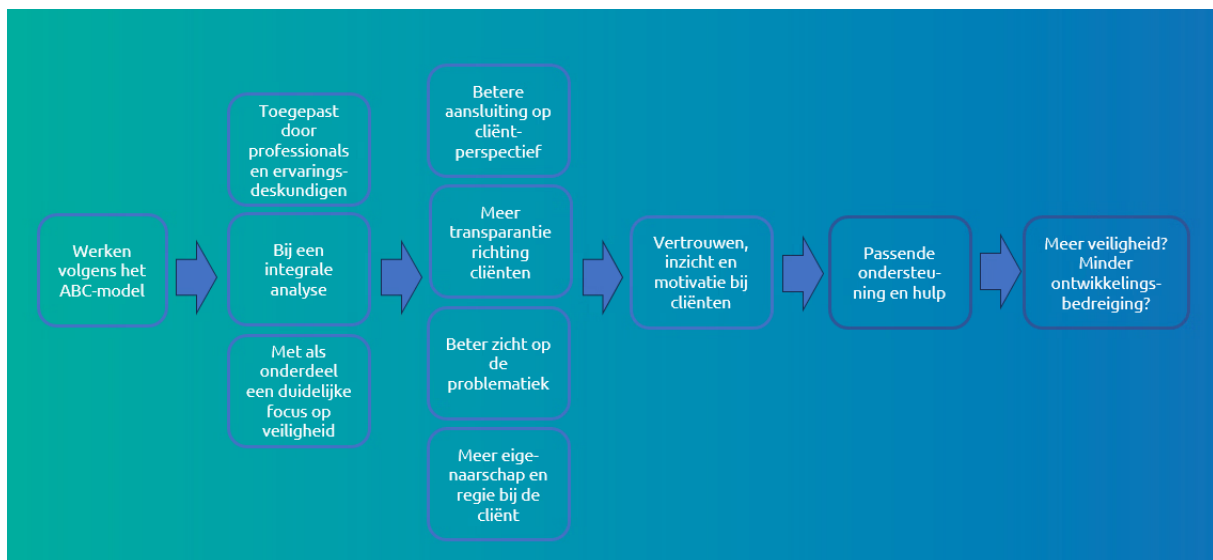
	<p>om hun beroep uit te voeren en de registraties die zij daarvoor nodig hebben (bijv. SKJ, Registerplein, Beroepsvereniging van professionals in sociaal werk (BPSW)).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er wordt vanuit het landelijk programma Toekomstscenario een nieuw handelingskader voor de professional ontwikkeld. De dialoogversie is hiervan beschikbaar. • Bouwsteen lerend ontwikkelen; het creëren van een lerende omgeving in de regio.
<p>Implementatie-acties</p>	<p><i>Uit te voeren acties om doel en resultaat van deze bouwsteen te bereiken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bepaal met behulp van onder andere de Leidraad Werken aan Veiligheid wat de minimale vereisten zijn van de professionals (sociaal domein-breed) wat zij moeten weten en kunnen. • Ga in gesprek met professionals in het sociale domein, het lokale team en de toegang om na te gaan wat het van hen vraagt om hieraan te kunnen voldoen en wat hiervoor nodig is om op te nemen in de opdracht c.q. subsidieafspraken. • Organiseer een ontmoeting tussen het lokale team en professionals die in de proeftuin werken, vanuit de vraag: wat doen jullie nu echt anders in de proeftuin? • Maak gebruik van beproefde werkzame elementen uit het regionaal beproeven: <ul style="list-style-type: none"> - Geef professionals in lokale teams de ruimte om te werken volgens het ABC-model. Een constructieve basisrelatie tussen cliënten, professionals en ervaringsdeskundigen op basis van Autonomie, Binding en Competentie, leidt tot een duurzame kwaliteitsverbetering van de hulpverlening. - Betrek ervaringsdeskundigen bij het hulpverleningsproces. Ervarende deskundigen kunnen professionals ondersteunen bij het contact met cliënten en adviseren vanuit het cliëntperspectief in casuïstiek. - Neem de tijd voor een grondige en gedegen integrale analyse en werk deze samen met cliënten op vanuit een brede basis-uitvraag tot een integrale analyse waar naast zorgen vooral ook ruimte is voor krachten. Maak van de inschatting van de veiligheid een centraal onderdeel van de analyse. Zorg dat de analyse van de cliënten is, zodat zij patronen ontdekken en zien wat ze zelf kunnen doen. Analyses die niet samen met de cliënt zijn gemaakt en waar betrokkenen zich niet in herkennen, zijn niet nuttig. - Investeer in casusregie. Effectieve casusregie kenmerkt zich door: <ol style="list-style-type: none"> 1. de houding van de casusregisseur, die meerstemmig werkt richting gezin en ketenpartners; 2. de intensieve werkwijze van systemisch analyseren; 3. de positionering van de casusregisseur als spil in de casus, langdurig betrokken en spin in het web van de hulpverlening. - Kies voor een systeemgerichte aanpak op basis van forensische expertise in de aanpak van dreigende criminele ontwikkeling van jeugdigen, zoals KansRIJK!. - Creëer een lerende omgeving voor professionals, waarin zij elkaar kunnen ontmoeten, kunnen profiteren van elkaars expertise en deze op peil kunnen houden en in gesprek kunnen gaan over helpende en niet helpende structuren gereedeneerd vanuit cliëntperspectief. • Maak heldere afspraken over wie verantwoordelijk is voor het realiseren van het basisniveau van de professionals en het in stand houden

	<p>daarvan. Waak ervoor dat het blijft bij een individuele verantwoordelijkheid van de professional zelf.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zorg voor voldoende middelen voor deskundigheidsbevordering van het lokale team. • Zorg voor inzicht in de actuele situatie van het basisniveau van het lokale team en de toegang, bijvoorbeeld door de relevante vragen van de zelfscan af te nemen. • Maak een analyse op basis van de o-meting waarmee in samenspraak met het lokale team prioriteiten gesteld kunnen worden over wat er nodig is om het basisniveau van de professionals te verbeteren. De o-meting op basis van de zelfscan is verkrijgbaar bij de projectleider. • Bepaal op welke wijze de monitoring plaatsvindt en leg dit vast in de (subsidie)afspraken met het lokale team.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfscan en de daarbij horende vragen om een actueel beeld te krijgen van de situatie (zie hieronder). • Gesprekshandleiding die bestuurders, beleidsmakers en leidinggevende in het sociaal domein helpt om verder te praten over het zetten van stappen in de aanpak kindermishandeling en huiselijk geweld.
Welke partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten (beleid (minimaal Jeugd, Wmo, Werk & Inkomen en Openbare Orde & Veiligheid), management, uitvoering). • Management en uitvoerende professionals lokale teams en diegene die verantwoordelijk zijn voor het leren en ontwikkelen van de professionals. Denk daarbij ook aan de aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en de gedragswetenschappers. • Bestuur en management van uitvoeringsorganisaties in het sociaal domein. • Partijen die het samen leren kunnen vormgeven.
Bijbehorende documenten	<ul style="list-style-type: none"> • Leidraad Werken aan Veiligheid met daarin de taken van professionals • Visie gefaseerd samenwerken aan veiligheid • Toezicht Sociaal Domein, Handreiking Regie • Dialogoversie 'Kader en ruimte voor professionals Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming' • Inspiratiebundel Toekomstscenario • Acht lessen van het ondersteuningsteam Uithuisplaatsingen Toeslagenaffaire

Goede voorbeelden uit de regio Rotterdam Rijnmond

- ✓ Zet in op ontmoeting tussen professionals (eventueel aangevuld met vrijwilligers en ervaringsdeskundigen) uit verschillende organisaties en subdomeinen om integraal en systeemgericht werken dichterbij te brengen en concreet handen en voeten te geven.
- ✓ Laat deze professionals in hun werk regelmatig samenwerken: bekend maakt beminde en leidt tot consultatie en kruisbestuiving over en weer.
- ✓ Deskundigheidsbevordering op het gebied van het brede sociale domein (Jeugdwet, Participatiewet, Wmo en deels de wet Publieke gezondheid, aangevuld met aspecten die te maken hebben met bestaanszekerheid als schuldhulpverlening en huisvesting) kan nodig zijn, naast deskundigheidsbevordering op het gebied van methodieken en werkwijzen.
- ✓ Gezamenlijk volgen van trainingen of opleidingen kan hieraan eveneens een bijdrage leveren. Denk aan het gezamenlijk en sociaal-domein-breed trainen in werkwijzen of methodieken die aansluiten bij het Toekomstscenario als de Top3-methodiek, feitelijk rapporteren of Intensieve Casusregie. Ga met de lokale teams in gesprek over welke extra scholing zij denken nodig te hebben en bekijk wat de financiële mogelijkheden van de gemeente hiervoor zijn.
- ✓ Experimenteer met (elementen van) de werkwijze die in de proeftuin ontwikkeld wordt.

- ✓ Het werken volgens het ABC-model zet een andere bejegening van cliënten in gang. Die wordt vervolgens in de praktijk toegepast en inhoudelijk versterkt door de integrale analyse op alle levensgebieden en de focus onveiligheid (veiligheidskaart). Met elkaar maken die elementen dat het lukt om cliënten beter te bereiken en beter zicht te krijgen op de problematiek. Dat verhoogt het vertrouwen, inzicht en de motivatie bij cliënten, waardoor passende ondersteuning ook daadwerkelijk op gang komt.
- ✓ Het ABC-model sluit aan bij alle clientgroepen, maar is zeker essentieel voor een effectieve samenwerking met kwetsbare cliënten, zoals mensen met een licht verstandelijke beperking. Deze

clientgroep is oververtegenwoordigd in de jeugdzorg en de strafrechtketen. Dit maakt investeren in de effectieve ABC-werkwijze des te relevanter.

- ✓ In het ABC-model wordt gewerkt met doelen die cliënten zelf formuleren. Clienten worden gezien als expert van hun eigen situatie en zijn beter dan professionals in staat om in te schatten wat haalbaar is in hun specifieke situatie. Dit leidt tot haalbare en realistische doelen; het hoeft niet altijd een 9 of een 10 te zijn, een voldoende is goed genoeg.
- ✓ Maak tijd vrij voor professionals om te oefenen met het ABC-model; de basishouding van het ABC-model vraagt echt tijd om te doorleven.
- ✓ Denk aan de implementatie van KansRIJK! als effectieve aanpak gericht op het voorkomen of vroegtijdig stoppen van risicovol en/of strafbaar gedrag en schoolverzuim, en zo zwaardere criminaliteit en justitiële maatregelen voor te zijn.
- ✓ Anders werken in de proeftuin Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming uit zich onder meer in:

Ontschot en daadwerkelijk integraal kunnen werken aan complexe problematiek in huishoudens.
Kunnen doen en mogen wat nodig is in een huishouden.
Snelle samenwerking tussen lokaal team, VT en de GI.
Gezamenlijke casuïstiek-besprekingen leiden tot een meer volledig beeld en een betere analyse van wat er speelt en wat er nodig is in een huishouden.
Snel de juiste partner in kunnen zetten in een huishouden.
Eén gezicht als vast aanspreekpunt voor een gezin: één gezin-één plan-één regisseur-aanpak.
Inzet van ervaringsdeskundigen maakt dat ondersteuning effectiever ingezet kan worden.
Stevige regiovoering, steeds vaker door het lokale team.
Samenwerken met het eigen netwerk van het huishouden.
Doorbreken van de estafette: niet overdragen, maar samenwerken.
Loslaten van niet helpende protocollen.

Kortom: $1 + 1 = 3$

- ✓ Deze manier van werken vraagt om een andere manier van aansturing. Professionals kunnen alleen ontschot en integraal werken als zij hierin gesteund worden door hun leidinggevend en bestuurders. Dit betekent dat hun inhoudelijk beargumenteerde professionele keuzes prioriteit hebben boven protocollen. Van leidinggevend vraagt dit een grote mate van vertrouwen in hun medewerkers.

Bouwsteen Samen lerend ontwikkelen

Lerend ontwikkelen	
Omschrijving bouwsteen	<p>Lerend ontwikkelen loopt als rode draad door ontwikkeling van lokale teams en het sociaal domein richting het Toekomstscenario. Deze bouwsteen beschrijft hoe betrokkenen samen een lerende omgeving kunnen vormen waarbinnen deze ontwikkeling plaatsvindt.</p> <p>Het gaat over het leren tussen de verschillende niveaus: het <i>sturen</i> door bestuurders, het <i>inrichten</i> door het management en het <i>weten en kunnen</i> van professionals. De bouwsteen lerend ontwikkelen richt zich op het faciliteren van leren binnen en tussen de niveaus, binnen en tussen organisaties.</p> <div style="text-align: center;"> </div>
Doel en resultaat	Het doel van lerend ontwikkelen is om gaandeweg tot een steeds beter passende inrichting van en uitvoering door professionals, ervaringsdeskundigen en vrijwilligers in het brede sociale domein te komen, passend bij wat het Toekomstscenario van hen vraagt. Het doel van deze bouwsteen is om dat proces te ondersteunen.
Doelgroep en rollen	Lerend ontwikkelen richt zich op alle lagen van implementatie en de daarbij betrokken actoren. Het gaat dus zeker niet alleen om het leren anders werken door professionals op operationeel niveau. Het gaat ook om het leren over o.a. faciliteren, verbinden en opdracht geven op tactisch niveau; en het leren over sturing en samenwerking op strategisch niveau. Dat betekent dat alle niveaus samen met elkaar de lerende omgeving vormen, en ook periodiek in interactie met elkaar leren.
Implementatie -acties	Implementatie van lerend ontwikkelen vraagt om het inrichten van een lerende omgeving waarin alle relevante actoren betrokken zijn (of aansluiten bij een reeds bestaande lerende omgeving). Zorg voor een aanpak waarin op alle niveaus ruimte is voor zowel eerste, tweede als derde orde leren. Het gaat niet alleen om het leren kennen en begrijpen van nieuwe informatie, maar ook om het heroverwegen en herstructureren van bestaande overtuigingen en denkpatronen. Pas bij derde-orde leren maken professionals zich daadwerkelijk een andere manier van denken en werken eigen en kunnen zij dit overtuigend en effectief in de praktijk brengen.

Denk hierbij aan de volgende stappen:

Stap 1: Een gezamenlijk beeld creëren

Het scherp krijgen van de huidige en de gewenste situatie is het startpunt om te bepalen wat je moet doen. Hieronder geven we enkele voorbeelden van werkvormen, met daarbij een korte omschrijving.

- **Storytelling:** Om de huidige situatie of problemen in beeld te brengen, kan gebruik worden gemaakt van storytelling. Het verzamelen van verhalen leert je vaak veel over de perspectieven van verschillende stakeholders. Daarnaast kunnen verhalen bijdragen aan een veranderproces en kunnen het waardevolle vertrekpunten zijn.
- **Mindmapping:** Betrokkenen van verschillende niveaus gaan in subgroepen een mindmap maken over de beelden die er leven over waar het netwerk in termen van sturing, inrichting, weten en kunnen nu staat en waar ze naartoe willen.
- **Visualisatie van het toekomstbeeld aan de hand van Lego Serious Play:** De deelnemers bouwen verschillende antwoorden of oplossingen op een vraag met Lego-stenen. Iedere deelnemer bouwt een eigen model. Met de verschillende 'bouwwerken' wordt per deelnemer het toekomstbeeld van het Toekomstscenario gevisualiseerd.
- **Gesprek op voeten:** Door middel van deze techniek laat iedereen door middel van zijn of haar positie in de zaal iets van zich horen. Wanneer de groep neigt naar het nemen van een beslissing of er duidelijke tegenstellingen zichtbaar worden en de groep in herhaling valt is het tijd om over te gaan naar de volgende stap.
- **Brainwriting:** Bij brainwriting gaat het erom dat deelnemers in korte tijd zoveel mogelijk ideeën op papier schrijven. Na de ideeëngeneratie ga je de gegenereerde ideeën clusteren, aanscherpen en prioriteren.
- **Brainstormen op Brown paper en 'trechters'** tot een gezamenlijke koers.

Stap 2: Wat gaan we anders doen

In deze stap ga je bepalen welke stappen er gezet moeten worden om het toekomstbeeld te realiseren. Daarvoor maak je inzichtelijk wat het toewerken naar het gezamenlijk beeld van elk niveau vraagt om (anders) te doen. Daarbij kan gebruikgemaakt worden van verschillende werkvormen, zoals:

- **De 'fishbowl-methode'.** De fishbowl-methode is een participatietechniek die open communicatie en kennisdeling binnen projectteams aanmoedigt. De methode bevordert een zinvolle dialoog en uitwisseling van ideeën, waardoor een omgeving wordt gecreëerd die bevorderlijk is voor probleemoplossing en besluitvorming.
- **Stellingen:** Deelnemers krijgen een stelling voorgelegd waarna ze kunnen laten weten in hoeverre ze het hiermee eens zijn. Aan de hand van de uitslag van de verschillende deelnemers kunnen de deelnemers hun standpunt beargumenteren en kan er gezamenlijk gereflecteerd worden. Stellingen kunnen goed ingezet worden als start van een discussie.
- **Gedeelde inrichtingsvragen of ontwikkelpunten formuleren.** Dit zijn vooral hoevragen. Bijvoorbeeld: Hoe benutten de lokale veiligheidsstructuur? En hoe sluiten we aan op de (lokale) escalatie route?

Stap 3: Een plan maken

In deze stap wordt dat wat voor het realiseren van het gedeelde beeld nodig is, omgezet naar een plan. Wil het leerproces merkbaar verschil maken voor cliënten, dan zal het moeten leiden tot ander gedrag: anders doen. Daarom is het allereerst nodig om te bepalen wat er nodig is om 'anders te doen'. Anders doen vatten we breed op. Het gaat hier over een andere houding, een andere bejegening en anders handelen. Daarvoor is

het nodig dat mensen over passende competenties beschikken, ertoe in de gelegenheid worden gesteld en gemotiveerd zijn.

Leer- en inrichtingsvragen helpen om het gat tussen de huidige en gewenste situatie te overbruggen. Ze geven richting en houvast aan het leerproces op een manier die deelnemers steunt in plaats van afrekent, en die ruimte schept voor experiment en niet-weten. Per niveau zijn de leervragen op een ander aspect gericht:

Niveau	Leervragen zijn gericht op
Operationeel: professionals	<i>Anders leren doen:</i> het leren richt zich op het ontwikkelen van een andere werkwijze in de praktijk en op de tools (kennis, vaardigheden, attitude) die professionals nodig hebben om die werkwijze in de praktijk te brengen.
Tactisch: beleid en management	<i>Anders inrichten, organiseren, operationeel aansturen:</i> beleid geeft richting, en krijgt invulling in de inrichting van de uitvoering. Aan die inrichting, en aan de uitvoering zelf, geeft management sturing. Op dit niveau gaat het leren over de vraag hoe je vanuit beleid, organisatie en inrichting zodanig stuurt en faciliteert, dat de uitvoering ook plaats kan vinden zoals beoogd.
Strategisch: bestuurders	<i>Anders sturen op impact:</i> hier vindt visievorming plaats en vanuit die visie sturing. Het leren richt zich hier onder andere op de vraag hoe je vanuit verschillende taken, doelstellingen, opvattingen en aangestuurd op verschillende resultaten naar een gezamenlijk doel toe verandert; hoe je dat doet in een context waarin je werk onder grote druk staat door personeelstekorten en financiële krapte; hoe je stuurt op verandering als de precieze aard van de benodigde verandering niet duidelijk is; etc.

Stap 4: Acties uitvoeren

De acties worden lokaal in de praktijk uitgetoet. Het uitvoeren van de acties zal niet zonder slag of stoot gaan. Juist dat maakt het uitproberen van de acties leerzaam. Om lerend te ontwikkelen is het daarom van belang om actie(s) 'onderzoekend' uit te voeren. Een leerplan kan helpen om tijdens het uitproberen van de acties in de praktijk ook te observeren en registreren en zo dilemma's, knelpunten en successen tijdens het uitvoeren van de acties tot leermomenten te maken. Door middel van dit leerplan verzamel je tussentijds gegevens om in stap 5 gezamenlijk te kunnen reflecteren, evalueren en aanpassen.

Stap 5: Evalueren

Door middel van (periodieke) reflectie en evaluatie ga je weer 'terug' om het oorspronkelijke beeld aan te scherpen en het plan aan te passen/door te ontwikkelen op basis van voortschrijdende inzichten. In deze stap wordt ook weer van binnen naar buiten (tussen de niveaus) gewerkt. Dit kan bijvoorbeeld in reflectiebijeenkomsten waarin de ervaringen uit de praktijk in relatie tot de leervragen centraal staan.

Randvoorwaarden

Lerend ontwikkelen doe je door *van binnen naar buiten*, tussen de verschillende niveaus te werken. Door samen met alle partijen op de verschillende niveaus (strategisch, tactisch, operationeel) lerend te ontwikkelen ontstaan bruikbare kennis en lessen die meteen kunnen worden toegepast.

Bij het lerend ontwikkelen staat het doel van het Toekomstscenario, te weten veiligheid (0-100) en de afwezigheid van ontwikkelingsbedreigingen (0-18), centraal. Dat doel

realiseren vraagt om een andere houding, een andere bejegening en anders handelen. We noemen dat in deze bouwsteen *'anders doen'*. Het leren richt zich op 'anders doen' vanuit het gedeelde doel van het Toekomstscenario. Bij dat gedeelde doel hoort een gedeeld beeld van de gewenste situatie en hoe dit zich verhoudt tot de huidige situatie, en wat de benodigde veranderingen zijn in de werkwijze, organisatie en cultuur om van de huidige situatie naar de gewenste situatie te komen. Let hierbij op dat de afspraken over de resultaten niet te knellend zijn om lerend ontwikkelen mogelijk te maken.

Goede voorbeelden uit de regio Rotterdam Rijnmond

- ✓ Professionals die buiten de lijntjes kunnen kleuren, zijn veelal de mensen die een voorbeeldfunctie kunnen vervullen voor de nieuwe werkwijze. Spoor deze professionals op in lokale teams en bij samenwerkingspartners en zorg ervoor dat collega's van hen kunnen leren.
- ✓ In de regio wordt in het kader van de ontwikkeling van het Toekomstscenario gewerkt aan de oprichting van een integrale cliëntenraad. De cliëntenraad is er voor mensen van 0 tot 100 die in onveiligheid opgroeien of leven. Uitgangspunt achter de oprichting van de integrale cliëntenraad is dat kwaliteit van hulp beter wordt door hier ervaringen van mensen bij te betrekken. De cliëntenraad krijgt de volgende taken:
 - samenwerking tussen betrokken organisaties (regiogemeenten, uitvoeringsorganisaties en partijen die specifieke doelgroepen vertegenwoordigen)
 - professionals te stimuleren vanuit het oogpunt van wat de cliënt helpt;
 - gevraagd en ongevraagd adviseren over ervaringen van mensen met beleid en de uitvoering hiervan in de praktijk.
- ✓ Onderzoek waarom professionals het gevoel hebben dat zij niet kunnen doen wat er nodig is voor gezinnen en huishoudens. Hef geconstateerde belemmeringen op.
- ✓ Professionals geven aan dat er in lokale teams vooral sprake is van eerste-orde leren en dat tweede- en derde-orde leren niet wordt bereikt. Er zijn gemeenten die juist bewust inzetten op tweede- en derde-orde leren en hier goede resultaten mee bereiken. Capelle aan den IJssel heeft hier veel ervaring mee. Zoek contact met de lokale projectleider in Capelle aan den IJssel en doe inspiratie op.
- ✓ Denk na over hoe je de ontwikkeling van lokale teams en professionals wilt evalueren. Het is de vraag of een systeem van harde, feitelijke en cijfermatige indicatoren past bij de beoogde ontwikkeling. Een combinatie van inspecties, prestatiesturing en verhalen over hoe professionals hun werk uitvoeren, betekenis geven aan dat werk, vanuit welke waarden zij dat doen en hoe zij samenwerken met anderen doet mogelijk meer recht aan de complexiteit van het werkgebied.
- ✓ Faciliteer leren door ontmoeting en reflectie daarop. Richt bij voorkeur een lerende cyclus in met periodieke (gezamenlijke en individuele) reflectiemomenten. Biedt tijdens deze reflectiemomenten daadwerkelijk ruimte voor de ervaringen vanuit de praktijk en koppel hieraan acties. Stel (zo nodig) beleid bij op geleide van de geïdentificeerde leer- en inrichtingsvraagstukken.

Bijlage 1

Checklist sturing

Dit instrument helpt in kaart brengen hoe je als gemeente er voor staat als het gaat om je opdrachtgevende rol en de benodigde informatie en (rand)voorwaarden als het gaat om de voorbereiding op de komst van het Toekomstscenario. Om vervolgens op de juiste wijze sturing te geven aan dit implementatie proces. Dit instrument is deels gebaseerd op elementen uit de B&W scan GHNT, de wettelijke taken en verantwoordelijkheden van gemeenten in de aanpak van onveiligheid en de leidraad Werken aan Veiligheid. Dit instrument kun je gebruiken als:

- Gespreksleidraad bestuurlijk en beleidsmatig
- Inventarisatie en -checklist
- Input voor een plan van aanpak voor implementatie

Deel I

Rollen en taken

- Wie heeft als taak/rol onderstaande te implementeren/ontwikkelen
 - Implementatie Leidraad
 - Aanpak HG en KM
 - Werken volgens het Toekomstscenario
 - Hervormingsagenda
- Wat is jouw rol
- Is er beleidsmatig afstemming tussen bovenstaande processen

Opdrachtgevende rol

- Hoe wordt de opdrachtgevende rol naar het lokale team vormgegeven
 - Ligt er een visie rondom lokaal werken aan veiligheid
 - Is het lokale team ingericht op basis van de inhoudelijke visie op veiligheid
 - Is er een expliciete opdracht voor het lokale team
 - Wordt deze geëvalueerd en besproken

Welke informatie heb je al

- Tot welke visie- en/of koersdocumenten moet je je verhouden?
 - Regiovisie
 - Lokale visie bijvoorbeeld sociaal domein, HGKM, Toekomstscenario, Hervormingsagenda
 - Coalitieakkoord

-

Bestuurlijk en politiek draagvlak en sturing

- Zijn de verantwoordelijke bestuurders (wethouder(s) en burgemeester) voldoende op de hoogte van de actuele ontwikkelingen en de stand van zaken van je gemeente (Bouwsteen 1)
- Ligt er een opdracht voor de voorbereiding op de komst van het Toekomstscenario?
- Wordt er integraal en domeinoverstijgend gewerkt en gestuurd door wethouders op het gebied van veiligheid (Denk aan jeugd, WMO, Gezondheid, Inkomen&Participatie, Veiligheid)
- Is de gemeenteraad op de hoogte van de actuele ontwikkelingen en de stand van zaken van je gemeente (Bouwsteen 1)
- Heeft de gemeenteraad (middels bijvoorbeeld een motie) aanvullend of expliciet een opdracht rondom het werken aan veiligheid gegeven?

Cijfers en letters

- Hoe doet jouw gemeente het de afgelopen jaren
 - Cijfers en resultaten HGKM (Bron VT en/of eigen systemen)
 - Ten opzichte van soortgelijke gemeenten
 - Welke opvallende cijfermatige ontwikkelingen en trends zijn er
- Resultaten Meldcode in jouw gemeente
 - Hoe vaak is de Meldcode afgelopen jaren ingezet
 - Wordt er voldoende gesignaleerd
 - Waar komen meldingen vandaan
 - Wat kun je zelf als bestuurder/ambassadeur doen aan het vergroten van het bespreekbaar maken

Hoe is de regionale governance op zorg en veiligheid georganiseerd

- Gemeenten onderling als gezamenlijke opdrachtgevers
- Gemeenten en netwerkpartners voor aanpak veiligheid
- Zijn er bestuurlijke (prestatie)afspraken gemaakt met VT
- Hoe sluiten deze afspraken aan op prestaties en ontwikkelingen van de lokale teams/jouw lokale team
- Hoe wordt de voortgang van VT besproken en de aansluiting op het lokale team
 - Inhoud
 - Resultaten
 - Financiën
- Heb je als bestuurder voldoende zicht en grip op de regionale afspraken rondom zorg en veiligheid ten opzichte van je lokale verantwoordelijkheid

Deel II

Bestuurlijk gesprek – lokaal

Ga lokaal het gesprek aan met je bestuurder (de verantwoordelijke wethouder(s) en inventariseer waar jullie staan als gemeente als het gaat om de voorbereiding op de komst van het Toekomstscenario (in relatie tot relevante opgaven en ontwikkelingen)

- Inventarisatie
 - Wat is er al
 - Wat is succesvol
 - Wat ontbreekt er nog
 - Waar ligt prioriteit
 - Wat heb je nodig